

KLIIMAMUUTUSED

Väitlusteemad:

- Kliimamuutuste vähendamise nimel peab iga inimene ära jätma vähemalt ühe lennureisi.
- Kliimamuutuste mõjudega peavad kohanema kõik liigid peale inimese.
- Kliimakriisi ärahoidmiseks tuleks loobuda liha söömisest.

VIITED JA LISALUGEMIST

Infokaart 1

- <https://forte.delfi.ee/news/teadus/kliima-soojenemine-pole-nali-kuus-graafikut-mis-aitavad-keerulist-nahtust-paremini-moista?id=84654039>

Infokaart 2

- MTÜ Mondo maailmahariduskeskuse lehelt: <https://maailmakool.ee/kliimamuutused/>

Infokaart 3, 4

- Keskkonnaministeeriumi infoleht kasvuhooneefekti ja kasvuhoonegaaside kohta: www.envir.ee/et/kasvuhooneefekt

Infokaart 5, 6, 7, 8

- MTÜ Mondo maailmahariduskeskuse lehelt: <https://maailmakool.ee/kliimamuutused/>

Infokaart 9

- Eesti Noorte Teaduste Akadeemia liikmete ja teadurite kirjutatud artikkel: https://rito.riigikogu.ee/wordpress/wp-content/uploads/2018/12/Kust-sa-tead-et-kliima-soojeneb.-Sepp-K%C3%B6ster-K%C3%BCngas.pdf?fbclid=IwAR0UGhNZ--3WmehvKeYoorFE1M0HK4_74sntEtqCf4YVInwPvM--ygajzkA
- Info viigerhülge kohta: <https://et.wikipedia.org/wiki/Viigerh%C3%BCljes>
- Info šaakali kohta: www.ejs.ee/eestis-tavatu-kuid-kasulik-vaikeuluk-saakal/
- <https://forte.delfi.ee/news/maa/soomes-nahti-esimest-korda-saakalit-loom-randas-toenaoliselt-eestist?id=86958571>

Infokaart 10

- MTÜ Mondo maailmahariduskeskuse lehelt: <https://maailmakool.ee/kliimamuutused/>

Infokaart 11

- <https://et.wikipedia.org/wiki/Karnivoor>
- <https://et.wikipedia.org/wiki/Omnivoor>
- <https://et.wikipedia.org/wiki/Herbivoor>
- <https://en.wikipedia.org/wiki/Carnivore>
- <https://en.wikipedia.org/wiki/Herbivore>
- <https://en.wikipedia.org/wiki/Omnivore>

Infokaart 12

- <https://novaator.err.ee/320600/17-halli-varjundit-kas-mahetootmine-on-tavatootmisest-keskkonnasobralikum>
- <https://novaator.err.ee/633144/kuidas-paasta-maailma-kuraditosin-toenduspohist-nippi>

Infokaart 13

- MTÜ Mondo maailmahariduskeskuse lehelt: www.maailmakool.ee/wp-content/uploads/2015/07/Liha.pdf
- <https://novaator.err.ee/593600/eestlased-loodavad-asenduslihaga-planeeti-paasta>

Infokaart 14

- <https://forte.delfi.ee/news/maa/asjatundja-hindab-lennunduse-moju-kliimamuutusele-nuud-ja-tulevikus?id=79462276>

Infokaart 15

- Riigimetsa majandamise keskuse üleskutse: <https://rmk.ee/kliimakangelane/hakka-kliimakangelaseks>

Infokaart 16

- <https://novaator.err.ee/929000/suur-analuus-kas-elektriauto-ikka-saastab-kliimat>
- <https://forte.delfi.ee/news/teadus/tode-voi-muut-kumb-kahjustab-keskkonda-rohkem-kas-autosoit-voi-lendamine?id=86028743>
- Tehnikateaduse doktorandi analüüs kütuste kohta: www.alanvaht.eu/AV/Kutuseblogi/Entries/2019/6/24_Kliimakriis_Millised_on_alternatiivid_bensiinile_ja_diislikutusele.html

Lookaart 1

- <https://forte.delfi.ee/news/maa/katar-kasutab-49-kraadise-leitsaku-vastu-uudset-ja-pikas-plaanis-ohtlikku-taktikat?id=87902056>

Lookaart 2

- <https://forte.delfi.ee/news/maa/sissetung-ule-ookeani-jaapani-tsunami-kandis-usa-rannikule-300-voorliiki?id=79714712>
- <https://novaator.err.ee/619007/suur-ulevaade-koik-mida-peaks-teadma-orkaanidest>

Lookaart 3

- MTÜ Mondo maailmahariduskeskuse lehelt: <https://maailmakool.ee/kliimamuutused/>

Lookaart 4

- https://et.wikipedia.org/wiki/Greta_Thunberg
- <https://elu24.postimees.ee/6755241/kritiseerijad-kliimaaktivist-greta-thunbergi-ule-atlandi-purjetamine-ei-ole-keskkonnasobralik>

Lookaart 5

- www.nationalgeographic.com/magazine/2018/08/explore-through-the-lens-starving-polar-bear-photo/

Lookaart 6

- http://pk.emu.ee/userfiles/instituudid/pk/file/PKI/agronoomia2018/2Taimekasvatuseulevik_KristelMaidre2.pdf
- <https://maaelu.postimees.ee/6533629/eesti-tomatid-aretatakse-ilmastikukindlaks>

Lisamaterjalid:

- <https://novaator.err.ee/633144/kuidas-paasta-maailma-kuraditosin-toenduspohist-nippi>
- Eesti kliima aastal 2100: www.envir.ee/et/eesmargid-tegevused/kliima/eesti-tegevused/kliimamuutustega-kohanemise-arengukava
- Euroopa Komisjoni raport, 2018: https://ec.europa.eu/clima/sites/clima/files/youth/docs/youth_magazine_et.pdf
- Koolinoorte meeleavaldused ja pöördumine: www.sirp.ee/online-uudised/kliimastreigi-korraldanud-koolinoorte-poordumine-koalitsioonikoneluste-juhtide-poole/
- Eesti taristu ja energiasektori kliimamuutustega kohanemise strateegia: www.envir.ee/sites/default/files/enfra_lopparuanne.pdf
- Teadusartikli lühiversioon ajalehes Independent: www.independent.co.uk/environment/forests-climate-change-co2-greenhouse-gases-trillion-trees-global-warming-a8782071.html
- www.icao.int/environmental-protection/CarbonOffset/Pages/default.aspx
- Süsiniku heitmete kalkulaator: www.sasgroup.net/en/emission-calculator-and-carbon-offset/
- Artikkel „roheline“ energia tootmisest: <https://foreignpolicy.com/2019/09/06/the-path-to-clean-energy-will-be-very-dirty-climate-change-renewables/>
- Artikkel lennutranspordi mõjust: www.nytimes.com/2019/06/03/travel/traveling-climate-change.html
- Rahvusvahelise lennutranspordi ühenduse aastaraport lennuliikluse kohta: www.iata.org/publications/Documents/iata-annual-review-2018.pdf